

۲۴۷۰

۱۳۹۷/۵/۱۳

نهضت آزادی ایران

۱۳۴۰

اولویت راهبرد مذاکره برای تأمین منافع ملی

بسمه تعالی

أَذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ فَقَوْلَا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَىٰ

(طه، آیات ۴۳ و ۴۴)

به سوی فرعون بروید که سر به طغیان برداشته است و با نرمش با او سخن گوئید، بسا که پند پذیرد یا از خدا بترسد .

پس از خروج یکجانبه و خودسرانه دولت امریکا از توافق نامه «برجام» و در پی ماهها جدال روانی و افزایش فضای مخاصمه و تنش در روابط فیما بین، سرانجام رییس جمهوری آمریکا دونالد ترامپ در اقدامی جنجالی و ناگهانی اعلام کرد که حاضر به گفتگوی مستقیم و بدون هرگونه پیش شرط با دولت ایران است. اگرچه در فاصله زمانی کوتاهی از این پیشنهاد، وزیر خارجه آمریکا برخلاف این سخنان صریح، موضعی دیگر اتخاذ کرد و به ارایه لیست بلند بالایی از پیش شرطها پرداخت، با این همه به نظر می رسد که ترامپ فعلاً توانسته افکار عمومی جهان را متاثر سازد و دولت ایران را در مواجهه با ضرورت پاسخ گویی مسئولانه، ناگزیر سازد.

پیچیدگی حل روابط سیاسی میان ایران و امریکا که متعاقب چهار دهه تنش و درگیری به یک خصومت راهبردی بدل شده است و فراتر از مرزهای ایران، در سوریه و یمن و لبنان و عراق دنبال می شود، نشان می دهد که عادی شدن روابط دو کشور، صرفاً با یک دیدار تشریفاتی میسر نخواهد بود. با این همه به نظر می رسد که دولت ایران باید از این فرصت در راستای تأمین منافع ملی خویش بهره گیرد. واکنش معتدل وزارت خارجه ایران به پیشنهاد ترامپ و تأکید بر آن که «منطق جمهوری اسلامی ایران، منطق گفتگو و تعامل و نیازمند

احترام متقابل و پایبندی به تعهدات بین‌المللی است»، در همین چارچوب ارزیابی می‌شود. این موضع‌گیری کارشناسی، افزون بر رد نکردن امکان و ضرورت گفتگوی سازنده، می‌تواند متضمن بازگشت امریکا به مناسبات برجام باشد.

وجود شایبه‌های جدی در انگیزه سیاسی ترامپ از طرح این پیشنهاد و نیز برنامه راهبردی او در خاورمیانه در همراهی با دولت راست‌گرای اسرائیل و عربستان سعودی که هیچگونه انعطاف و راه‌حل دیپلماتیک در قبال دولت ایران را بر نمی‌تابند، بر کسی پوشیده نیست. لیکن عبور از طرح گفتگوی بدون پیش شرط از سوی او و پیگیری نکردن آن از سوی حکومت ایران، عملاً بازی در زمین حریف محسوب می‌گردد و در راستای تامین منافع ملی تعریف نمی‌شود. در عین حال که طی فرایند گفتگو با مقامات امریکایی در بالاترین سطح نیز، نافی استقلال نظام جمهوری اسلامی نخواهد بود .

با شکست داعش و کاهش جدی توان‌مندی‌های نظامی طالبان و القاعده برای ادامه ماجراجویی‌هایشان و نیز با توجه به آن که دولت‌های عربی عموماً نه تنها دیگر خطری برای اسرائیل به حساب نمی‌آیند، بلکه به متحدان استراتژیک اسرائیل بدل شده‌اند و کره شمالی هم ولو به طور موقت، از لیست اولویت‌های امریکا در هدف‌گیری محور شرارت کنار گذاشته شده است، به نظر می‌رسد که در این میان فقط ایران است که به عنوان بهانه‌ای برای توجیه حضور نظامی امریکا در منطقه مطرح است. تهدید علیه ایران یک واقعیت است. دولت ایران باید این تهدید را که در سایه شرایط جدید منطقه ایجاد شده است به یک فرصت تاریخی بدل کند.

پاسخ مثبت و البته منسجم حاکمیت ایران به پیشنهاد ترامپ و تلاش برای سوق دادن مذاکرات به عرصه پروتکل‌های وزارت خارجه از طریق گروه‌های کارشناسی و ممانعت از سوءاستفاده تبلیغاتی ترامپ از اقدامات صرفاً نمایشی، از ظرفیت بالایی برای دستیابی ایران به حداکثر منافع ملی و امنیت عمومی برخوردار است. «گفتگو» با دشمن نه به لحاظ مبانی اسلامی ایرادی دارد و نه از جهت اصول دیپلماسی. در آموزه‌های قرآنی، «گفتگو» با دشمن یک راهبرد اقناع‌سازنده است. آیه صدر این متن به همین منطبق تصریح می‌کند. حتی گفتگو با فرعون هم منعی ندارد و بلکه احتمال «خیر» در آن می‌رود. در آیات دیگر نیز همین دیدگاه مورد تاکید قرار گرفته و در سیره پیشوای ما امام علی(ع) نیز همین رفتار در مواجهه با خوارج و سران کاخ شام دیده می‌شود که به نوعی فراتر از عرصه سیاسی، حجیت تاریخی و پیروزی ابدی در عرصه داوری تاریخ، برای علی(ع) به همراه می‌آورد.

در آیه ۶۱ سوره انفال، خداوند خطاب به رسول اکرم و به نوعی امروز به مدیران جامعه ما می‌فرماید: وَ إِنِّ جَنَّحُوا لِّلْسَلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (اگر دشمنان برای صلح تمایل نشان دادند، تو هم به آن متمایل شو و بر خدا توکل کن که او شنوا و داناست.)

زنده‌یاد دکتر ابراهیم یزدی دبیرکل فقید نهضت آزادی ایران در راستای سیاست «موازنه منفی» دکتر مصدق در دوران نهضت ملی ایران، به دفعات یادآوری کرده بود که ثبات در اصول سیاست خارجی که مبتنی بر منافع ملی، دکترین امنیت ملی، آرمان‌ها و راهبردهای اساسی یک ملت ترسیم می‌شوند، به معنای جمود و تصلب در شیوه‌های روابط خارجی نیست. در روابط بین‌المللی، سیالیت، پویایی و راهکارهای دیپلماتیک متأثر از آن مطرح است و در این حوزه، دوستی و دشمنی همیشگی کارکرد ندارند. این نسبی‌گرایی در حوزه روابط خارجی به کاهش حوزه تعارضات منافع و تهدیدات خارجی و گسترش منطقه سبز همکاری‌ها منجر می‌شود.

در صورت عدم حصول اجماع مسئولان نظام در باره مذاکره با آمریکا می‌توان مطابق اصول پنجاه و ششم و پنجاه و نهم قانون اساسی با برگزاری رفراندوم و از راه همه‌پرسی و مراجعه مستقیم به آراء عمومی مردم، اقدام نمود.

نهضت آزادی ایران در بیانیه‌ای که با عنوان «ضرورت حفظ برجام و تحقق وفاق ملی» در ۲۵ اردیبهشت ۱۳۹۷ صادر کرد، تصریح می‌کند: «حکومت ایران با پذیرش داوطلبانه تغییرات دمکراتیک در چارچوب تحقق حقوق و حاکمیت ملت، افزون بر آن که در مسیر آرمان‌های انقلاب و مطالبات تاریخی ایرانیان گام می‌نهد، ماهیت تحولات پیش‌رو را در چارچوب نظام، درون‌زا و مسالمت‌آمیز خواهد کرد. همچنین، هرگونه احتمال برای تغییرات تحمیلی از سوی نیروهای برانداز و دولت‌های متخاصم را که هدفی جز بازگرداندن مناسبات کلان ایران به پیش از بهمن ۱۳۵۷ و تجزیه کشور ندارند، مرتفع و غیر ممکن می‌سازد».

نهضت آزادی ایران با توجه به تاثیرات مثبتی که این راهبرد و ورود مجدد به عرصه دیپلماسی در کاهش نوسانات بازار ارز و ایجاد ثبات اقتصادی می‌تواند به همراه داشته باشد، توصیه می‌کند تا وزارت امور خارجه ایران با بدست گرفتن ابتکار عمل و به عنوان تنها نماینده رسمی ملت و حاکمیت ایران از این فرصت پیش آمده بهره گیرد. همچنین یادآوری می‌کند که ارتقای شاخص‌های دمکراسی و حقوق اساسی ملت، می‌تواند افزون بر آن که دست آمریکایی‌ها را از طرح مسایل اضافی و تحمیلی در روند مذاکرات خالی سازد، پشتوانه کلانی از حمایت مردمی و اعتماد عمومی را در پیشبرد اهداف مذاکرات فراهم سازد.

محمد توسلی

دبیر کل نهضت آزادی ایران

۱۳ مرداد ۱۳۹۷